

**Vesela
SO LA**

Jež – hodeča blazinica za šivanke

Pred vhomom v službo, ki je na čudovitem kraju na robu gozda, me je zjutraj pozdravilo nenavadno vrvenje sodelavcev. Pridružim se jim in hitro ugotovim, kaj je vzrok. Sedem čisto majhnih bodičastih kepcev, ki jim na angleško govorečih območjih rečejo »hodeče blazinice za šivanke«, bolj strokovno pa so to mladiči beloprsega ježa. Kaj se je zgodilo z njihovo mamo, ne vemo. Kot biologom pa se nam je zdelo, da so za samostojno življenje še čisto premladi. Namestili smo jih v veliko škatlo, v njej naredili brlog, v katerega se ti ponočnjaki lahko podnevi skrijejo, in jim zagotovili dovolj veliko zalogo hrane v obliki ličink hroščev mokarjev. Kot se zdi, so s svojim začasnim domom zadovoljni in upamo, da se bodo kmalu dovolj okrepili, da se bodo samostojno podali v svet.

Namesto dlake bodice

Večina sesalcev je prekrita z mehkim kožuhom ali dlakami. Ježi imajo namesto dlake ali kožuha na hrbtu gosto posejane bodice, kar 3000 do 5000 jih je. Te so prav tako kot naši lasje ali nohti zgrajene iz posebne snovi – keratina. Bodice so votle in upogljive. So ježeva odlična zaščita pred plenilci.

Ko je jež v nevarnosti, bodice dvigne in prekriža. Z močjo mišic na trebuhu, hrbtu ter s pomočjo nog in repa se zvije v popolno bodičasto kroglo, ki varuje njegov mehki trebuh. Krogla je tako trdna, da jo plenilci zelo težko razprejo.

Dobro opremljeni za svoj način življenja

Ježi so glede na vrsto različno obarvani, od belih ali svetlo rjavih do črnih z različnimi barvnimi odtenki na bodicah. Trebuh, obraz in vrat imajo

prekrit z grobo dlako. Imajo kratke, a zelo močne noge ter velika stopala, ki jim omogočajo kar zavidljivo hitrost 10 km/h. So odlični kopači in si pri kopanju pomagajo z ukrivljenimi kremplji. S podaljšanim smrčkom odlično vohajo. V primerjavi s telesom imajo dokaj velika ušesa in izostren sluh. Po drugi strani pa ježi slabo vidijo.

Življenjsko okolje ježev je zelo raznoliko

Ježi živijo tako v puščavah kot v gozdovih. Odrasli ježi so praviloma samotarski. Nekateri si skopljejo do pol metra globoke rove, drugi pa si raje zgradijo gnezdo iz suhega listja, trav in vej. Azijski ježi pogosto uporabljajo brloge, ki so jih zapustile druge manjše živali.

Ježe je človek prenesel v Ameriko, Novo Zelandijo in Avstralijo. Predvsem v Novi Zelandiji, kjer nimajo nobenih naravnih sovražnikov, so ježi postali invazivni in čezmerno plenijo domorodne polže, kuščarje in ptičja gnezda. Ježi so talne živali, a so dobri plavalci in predstavniki nekaterih vrst celo plezajo.

Ježi spijo podnevi, nekateri pa tudi pozimi

Praviloma so ježi nočne živali. Včasih po dežju pa se podajo tudi na dnevne pohode.

Evropski ježi zimo prespijo. Za nekaj mesecev se odpravijo spat,

Za zaščito pa ježi uporabljajo še nekaj. Določene strupene rastline jim ne škodujejo. V gobčku jih zgrizejo in slino nato razporedijo po bodicah. Znanstveniki domnevajo, da s tem pred plenilci zakrijejo svoj vonj ali celo postanejo strupeni za plenilca. Neverjetno, a za ježe ni nevaren niti strup strupenih kač.

ko se zunanja povprečna dnevna temperatura zniža na 8 do 10 stopinj C. Med spanjem porabljajo podkožno maščobo, ki so jo ustvarili jeseni z dovolj veliko količino hrane. Srčni utrip se jim zniža od 190 utripov na minuto na le dvajset. Prav tako jim pade telesna temperatura.

Ne zelo dosledni žužkojedi

Čeprav imajo na jedilniku najraje žuželke, pa si ob priložnosti privoščijo tudi kakšnega polža. Evropski ježi si jedilnik popestrijo z deževniki, hrošči, stonogami, gosenicami, ptičjimi jajci in izleglimi ptiči. Puščavski ježi jedo celo mrtve živali, majhne glodavce in škorpijone. Južnoafriški ježi jedo tudi žabe in kuščarje. So pa ježi ljubiteljski vegetarijanci in si svoj gomazeči obrok radi popestrijo s sadjem, koreninicami, travo ali listjem.

Družinsko življenje

Odrasla samica povrže od štiri do sedem mladičev enkrat ali dvakrat na leto. Čeprav imajo mladički že ob skotitvi bodice, so te mehke in upogljive. Med samo kotitvijo so prekrite s puhasto in s tekočino napolnjeno kožo, ki preprečuje, da bi ranili mamo. Že prvi dan se ta koža skrči in iz nje pogleda prvih 150 belih bodic. Oči odprejo, ko so stari en mesec. V tem času imajo že goste in temne

Novorojenčki so kot debelušne bele gosenice.

bodice in se z mamo že podajo na prve sprehode, kjer jim pokaže, kako poiskati hrano. Med šestim in trinajstim tednom prenehajo sesati, zapustijo mamo in začno svoje samotarsko življenje.

Ljudski miti o ježih

Že od antičnih časov dalje so poznane zgodbe, kako ježi na svoje bodice nabadajo sadje. Tudi pri nas je znana otroška pesmica o ježku, ki hiti nabadati hruške in jabolka. Med ježeve bodice se včasih res lahko zatakne kakšen list, vejica ali plod, vendar pa ježi nikoli ne uporabljajo bodic za prenašanje hrane.

Ježi, zviti v kroglo, se nikoli ne kotalijo. Razen v sloviti pravljici o Alici v Čudežni deželi britanskega pisatelja Lewisa Carolla, v kateri Srčna kraljica v igri kroketa uporablja ježeve kroglice in jih namesto s kladivom udarja s plamenici.